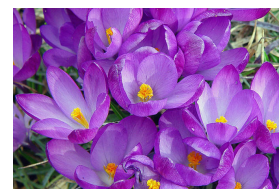
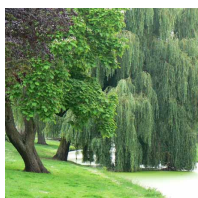

Rotterdam groeit en bloeit

Initiatiefnotitie

GroenLinks Rotterdam

maart 2008

Arno Bonte, raadslid GroenLinks Rotterdam

Met medewerking van:

Caroline van As, voorzitter milieuwerkgroep GroenLinks Rotterdam

Arnold Bergstra, lid milieuwerkgroep GroenLinks Rotterdam

Werenfried Spit, secretaris GroenLinks Rotterdam

Inhoudsopgave

1. Inleiding: groen maakt gelukkig	Pagina 4
2. Gebruikersgroen	Pagina 5
3. Cultuur-historisch groen	Pagina 8
4. Ecologisch groen	Pagina 10
5. Water en groen	Pagina 13

Inleiding: groen maakt gelukkig

GroenLinks zet zich al sinds haar oprichting in voor het groener maken van Rotterdam. Recentelijk boekte de partij successen door het schrappen van de bouwplannen in het Ommoordse Veld en het Wollefoffenpark en met het vrijmaken van extra geld voor kwalitatief groen in de buitenruimte. Maar om de stad echt te vergroenen is een bredere vergroeningsagenda nodig. Daar wil deze nota een aanzet toe geven.

In het coalitieakkoord spraken GroenLinks, PvdA, CDA en VVD af dat 2008 werd uitgeroepen tot het Groenjaar en dat er 70 miljoen extra geïnvesteerd wordt in natuur, milieu en buitenruimte. Het Groenjaar ging op 4 maart van start. Deze notitie wil een inspiratiebron zijn voor de initiatieven die Rotterdam in het Groenjaar en daarna kan realiseren.

GroenLinks wil Rotterdam groener maken. Onder andere door Rotterdammers gratis groen ter beschikking te stellen om hun straat te vergroenen, door 50 groene oases in de stad aan te leggen en door bermbossen langs snelwegen te planten. Maar ook door klimbomen neer te zetten voor kinderen, eekhoorns uit te zetten in het Kralingsebos en te zorgen voor een broedvriendelijk maaibeleid.

Vergroeningen werpt snel zijn vruchten af. Zowel voor dieren die een prettig onderkomen vinden als voor mensen die zich prettiger voelen. Meer bomen, planten en bloemen maken de stad mooi en de mensen blij. Groen maakt gelukkig.

Gebruikersgroen

Groen zorgt voor een krachtige stad met een aantrekkelijke woonomgeving. Door de aanwezigheid van groen in de wijk wordt de leefbaarheid en sociale cohesie vergroot. Grootschalig groen heeft een aantrekkingskracht op mensen als ontmoetingsplek. Denk aan stadsparken, singels en het Kralingsebos.

Groen in de buurt geeft rust en zorgt voor het herstel van stress en aandachtsmoeheid. Zowel uitzicht op groen als het verblijf in het groen hebben een positieve invloed op de gemoedstoestand en de gezondheid. De gunstige effecten treden al op bij kortdurende blootstelling via uitzicht op groen.

Een buurt met goed onderhouden groenvoorzieningen geeft een prettiger en veiliger gevoel bij bewoners. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van groen ook feitelijk kan leiden tot meer veiligheid. Als er meer buurtgroen aanwezig is, waar

mensen elkaar kunnen ontmoeten, wordt het gebied door meer mensen gebruikt. De aanwezigheid van mensen leidt tot minder criminaliteit.

Bij alle leeftijdsgroepen speelt groen als ontmoetingsplek een positieve rol. Meer groen in de omgeving vergroot voor ouderen het aantal sociale contacten. Daarmee verkleint de kans op depressies en dementie.

Kinderen krijgen meer speelmogelijkheden en de aanwezigheid van natuur kan hun ontwikkeling positief beïnvloeden.

Groen is de primaire producent van schone lucht. Uit ervaringen en onderzoek blijkt dat een reductie van 25 tot 30 procent fijnstof en stikstofoxiden in de leefomgeving mogelijk is door het treffen van groene

maatregelen. Alle soorten beplantingen fixeren fijn stof en produceren zuurstof.

Loofbomen zijn beter in staat gassen zoals stikstofdioxide op te nemen en naaldbomen kunnen beter fijn stof afvangen (en doen dit bovendien het gehele jaar door). Hierdoor vindt er een constante verversing van de lucht in de stad plaats. Een stadsboom kan de hoeveelheid fijnstof en stikstofoxiden vastleggen die door 10.000 autokilometers wordt geproduceerd. Groene maatregelen waarvan uit buitenlands onderzoek blijkt dat zij bijdragen aan een verbetering van de luchtkwaliteit zijn bijvoorbeeld de aanplant van bomen en struiken in en om de stad, aanplant van groen langs drukke (snel)wegen, groene gevels, daktuinen en begroeide muren.

Voorstellen:

1. Groennorm

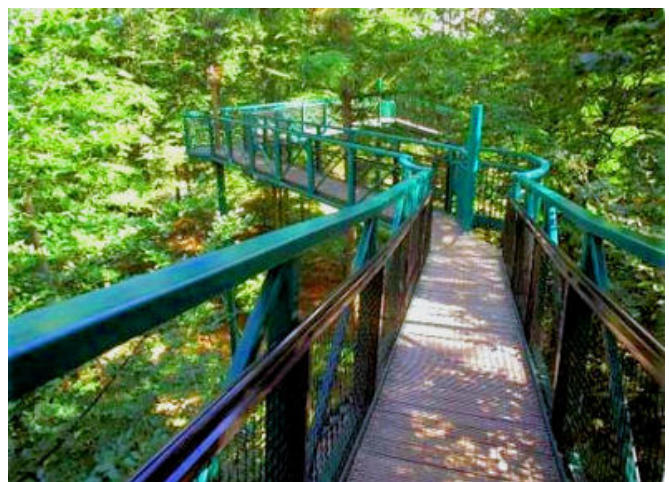
Op maximaal 500 meter van elke woning komt een groengebied beschikbaar. Voor kinderrijke wijken en wijken met veel ouderen wordt een afstand van 300 meter nagestreefd.

2. 50 groene oases

Realiseer 50 groene oases op plekken in de stad waar het nu ontbreekt aan groen. Een groene oase bestaat uit 100 m² met stuiken, boompjes, planten, bloemen, eventueel aangevuld met een theehuisje.

3. Boomkruinpad

Realiseer een loopbrug tussen de boomtoppen in het Kralingsebos. Zo laat je Rotterdammers op een bijzondere manier kennismaken met het kwalitatieve groen dat we hebben in de stad.

4. Groene brug naar Stadspark bij de Euromast

Leg een groene brug of andere toegankelijke looproute aan tussen het Museumpark en het stadspark bij de Euromast. Het stadspark wordt zo een stuk beter toegankelijk vanuit het centrum.

5. 1000 Klimbomen in Rotterdam

Plant 1000 klimbomen in Rotterdam en realiseer speelbosjes, waar kinderen natuur kunnen beleven in de stad.

6. Bermbossen

Plant bermbossen langs drukke (snel)wegen. Daarmee reduceer je fijnstof en stikstofdioxide en verfraai je de omgeving.

Groennorm

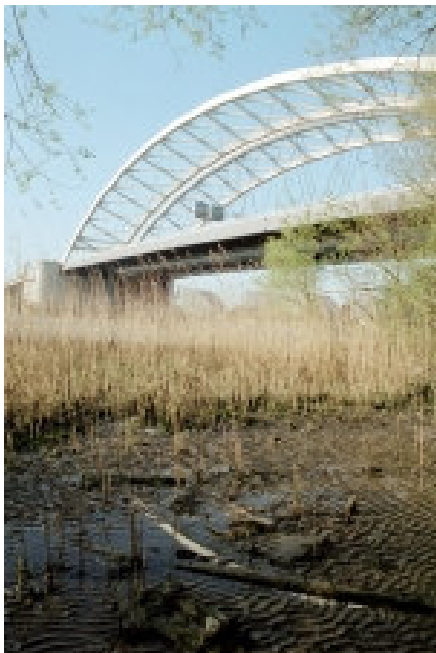
Voor het dagelijks gebruik van groen (spelen, sporten) zijn openbare groengebieden (parken, bossen, natuurgebieden en dagrecreatieve terreinen) binnen een redelijke afstand van de woning van belang. Semi-openbare groengebieden zoals sportvelden, volkstuinten en begraafplaatsen kunnen ook deze functie vervullen mits ze opengesteld zijn en voldoende voorzieningen bieden. Een redelijke afstand van de woning is een subjectieve maatstaf. Door de Raad voor het Landelijk Gebied wordt een richtlijn van 500 meter aangehouden.

Tegelijkertijd spelen individuele omstandigheden een rol. Voor ouderen en kinderen wordt een bereikbaarheid binnen een afstand van 300 meter geadviseerd. GroenLinks zou graag streven naar groen op loopafstand voor alle Rotterdamse burgers. Dit houdt in dat iedereen dichtbij huis van het groen kan genieten. Een afstandscriterium van ten hoogste 500 meter tussen woning en groen wordt dan de norm.

Cultuurhistorisch groen

Sinds de afdamming van de Rotte omstreeks 1270, is het Rotterdamse landschap onherkenbaar veranderd. Aanvankelijk was het gebied een sponzig moerasgebied in de rivierdelta. Van het getijdengebied is vrijwel niets meer over. Het laagveen is gedolven of afgegraven en opgehoogd of drooggelegd. De oorspronkelijke elzenbroekbossen zijn gekapt en de meeste stroompjes gedempt.

Een plek waar het oorspronkelijke veenlandschap behouden is gebleven, is het Berg- en Broekpark in Hillegersberg, naast de Bergse Achterplas. Op andere plekken zijn er

landschapselementen aangebracht die vanuit cultuurhistorisch oogpunt ook interessant zijn. Het gaat om dijkjes, boezems, singels, vlieten en parkjes. Voorbeelden daarvan zijn de Zuider- en Noorderkerkdijk in IJsselmonde, de Charloise Lagedijk, de Oude Dijk in Kralingen, de Leede en de Langegeer in Vreewijk, het Eiland Van Brienoord, Arboretum Trompenburg, de Watertuin naast het Erasmus MC en het stadspark bij de Euromast.

Vanuit cultuur-historisch oogpunt, maar ook vanuit ecologisch en maatschappelijk oogpunt, is het van belang meer oog te hebben voor de waardevolle landschappelijke elementen.

Bij het bouwen van nieuwe wijken (recentelijk Nesselande en Park Zestienhoven), is gebruik dat eerst de slotjes gedempt en de bomen gekapt worden en het bouwgebied wordt volgestort met een metershoge laag zand. Dat bouwt makkelijker, maar vernietigt de aanwezige landschappelijke elementen.

Wanneer het oorspronkelijke landschap als basis gehandhaafd wordt bij bebouwing komt dat de kwaliteit ten goede. De gespaarde oudere bomen en greppels werken sfeerverhogend en greppels, slotjes en vaarten kunnen tevens dienst doen als afwatering.

Voorstellen:

7. Behoud Berg- en Broekpark

Behoud het oude veenlandschap in het Berg- en Broekpark in Hillegersberg in zijn huidige staat.

8. Vergroening oude dijken

Herstel de groenstructuur langs oude dijken, zoals de Oude Dijk, de Beukelsdijk en de Oostzeedijk.

9. Opknappen Park bij de Euromast

Knap het park bij de Euromast op, zodat de oude Engelse landschapsstijl weer goed zichtbaar wordt.

10. Vreewijk als voorbeeld

Neem Vreewijk als voorbeeld voor nieuw te bouwen wijken: behoud landschappelijke elementen in plaats van massaal alles te kappen en een meter zand te storten.

11. Geen kap bomen Langegeer

Behoud de historische bomen langs de Lede en Langegeer die een belangrijk onderdeel vormen van de cultuurhistorische waarde van Vreewijk.

12. Schieveenpolder

Houd de Schieveenpolder open en groen. Het rustieke cultuurlandschap ten noorden van Rotterdam vormt een broedgebied voor vogels en een recreatief gebied voor mensen.

Vreewijk

In de meeste stedenbouwkundige plannen is weinig ruimte voor oorspronkelijk groen. Meestal wordt op de tekentafel uitgegaan van een blanco situatie en van daaruit een wijk opgebouwd, waaraan later her en der wat groen wordt toegevoegd.

Heel anders ging dat bij tuindorp Vreewijk, dat bekend is bekend geworden als de grootste tuinstad van Europa.

De architect Granpré Molière ontwerpt in 1917 een groene arbeiderswijk. Vreewijk is opgezet volgens de lijnen van het landschap. Dat zie je terug aan de loop van de straten en vlieten. De waterstromen werden niet gedempt en de meeste begroeiing bleef bewaard.

Hoewel Tuindorp Vreewijk slechts een korte rol heeft gespeeld in de architectuurgeschiedenis, is het de moeite waard om het als inspiratiebron te gebruiken voor nieuwe woningbouwprojecten.

Het is weliswaar duurder om bij het plannen van een wijk rekening te houden met de aanwezige landschapselementen, maar de de kwaliteit van de leefomgeving wordt er veel beter van.

Ecologisch groen

Naast de maatschappelijke waarde, heeft groen ook een intrinsieke ecologische waarde, namelijk als leefgebied voor dieren en planten. De manier waarop het ecosysteem kan functioneren is van belang voor het behoud van plant- en diersoorten. Een ecologische kwaliteit van de stad draagt bij aan de biodiversiteit en zorgt ervoor dat planten en dieren de ruimte krijgen die zij verdienen.

De stadsnatuur heeft ruimte nodig. Veel planten en dieren kunnen zich in de stedelijke omgeving vestigen en handhaven door de variatie die het groen in de stad hen biedt. Soms dient het gebruikersgroen tevens als leefgebied voor dieren en planten, maar voor een goede biodiversiteit is daarnaast het creëren van meer ecologisch groen in de stad gewenst.

Bij ecologisch groen wordt de natuurlijke ontwikkeling van vegetatie als uitgangspunt gehanteerd. Het zijn plekken waar plant- en diersoorten zich kunnen vestigen waardoor de leefomgeving gevarieerd en divers blijft. Vlinders, zwaluwen en mussen hebben weinig aan aangeharkte grasveldjes en bloembakken met geraniums.

Voor dieren in de stad is beschutting belangrijk om bij foerageergebieden te komen. Diversiteit in begroeiing zorgt ook voor verschillende nestelgelegenheden. Een grote biodiversiteit zie je vaak op plaatsen waar zich overgangen in het landschap voordoen. Bijvoorbeeld rond overgangen van hoog naar laag (dijken), van droog naar nat (oevers) en van schaduwrijk naar schaduwarm (door bomen of bebouwing). Interessant is om juist op deze plaatsen zich nieuwe natuur te laten ontwikkelen.

Je moet er verder voor zorgen dat dieren en planten zich makkelijk kunnen verplaatsen over de stad. Idealiter gebeurt

dat door het aan elkaar aan laten sluiten van groengebieden. In de praktijk is dat lastig door de aanwezigheid van de vele stedelijke obstakels. Een goed alternatief vormt het aanleggen van groene 'stepping stones': overhoekjes, vijvertjes, heggen, bosjes, tuinen en groene daken, die verbindingen vormen naar parken, singels en boezems.

Grotere percelen zoals (stads)parken zijn een landschappelijke verbinding met de buitengebieden. Het geheel zou zo op elkaar aan moeten sluiten dat er voor de meeste soorten plaats is en er een goed heenkomen gezocht kan worden.

Voorstellen:

13. Eekhoorns in het Kralingsebos

Zet de eekhoorn opnieuw uit in het Kralingsebos. Eekhoorns zijn aaibare dieren, die het bos nog levendiger kunnen maken dan het nu al is.

14. Varenbos onder Kleinpolderplein

Leg een varenbos aan onder het Kleinpolderplein. De omstandigheden op die locatie (schaduwrijk en vochtig), zijn gunstig voor varens. Het donkere plein onder de wirwar van fly-overs wordt er door aangekleed en bovendien kan het varenbos een rol spelen in het verbeteren van de luchtkwaliteit.

15. Ruime boomspiegels

Maak ruimere boomspiegels, minimaal 50 m². Dat is gezonder voor de bomen, en zorgt ervoor dat meer regenwater de grond in kan sijpelen. Boomspiegels kunnen gevuld worden met bloemen en planten, of uitgevoerd worden met een waterdoorlatend rooster.

Boomspiegels

Bomen in de stad krijgen vaak te weinig voedingsstoffen en water. Dat kan anders. Maak bijvoorbeeld gebruik van tuingrond rondom de boom in plaats van een dikke laag zand. Door meer open ruimte om de stam kan er water naar de grond doorsijpelen. De boom zal een stevig wortelstelsel maken en goed gedijen. Een volgroeide boom heeft gemiddeld 50m² grond nodig rond de stam.

Deze zogenaamde boomspiegels kunnen ook weer ruimte bieden aan andere begroeiing. Dat geeft een veel vrolijker beeld en je voorkomt dat op den duur de wortels uit het plaveisel omhoog komen op zoek naar water.

16. Ecologisch maaibeleid

Maak een broedvriendelijk maaibeleid, zodat vogels, vlinders en insecten hun eitjes in het gras kunnen leggen. Zorg dat direct langs oevers nooit wordt gemaaid.

17. Heemtuinen

Leg 4 nieuwe heemtuinen aan, waar inheemse plantensoorten de ruimte krijgen om ongestoord te kunnen groeien.

18. Divers bomenbestand

Zorg voor meer diversiteit in het bomenbestand, dat voorkomt boomziektes en geeft een gevarieerdere aanblik. Experimenteer in Rotterdam met naaldbomen, bloesembomen en fruitbomen.

19. groene 'stepping stones'

Creëer groene 'stepping stones' die dienst doen als ecologische verbindingzones van noord naar zuid en van oost naar west.

20. Hegsubsidie

Beloon mensen die een heg plaatsen in plaats van een schutting, met een bonus. Heggen ogen vriendelijker dan schuttingen en bieden bescherming aan egels en mussen.

Water

Water en groen zijn in Rotterdam onlosmakelijk met elkaar verbonden. Aanplant van meer groen kan bijdragen aan het oplossen van het waterbergingsprobleem en het bieden van meer ruimte voor water, biedt kansen voor groen.

Door de klimaatverandering neemt het waterbergingsprobleem in Rotterdam toe. De stad is bijna volledig versteend, waardoor het water moeilijk de grond in kan sijpelen. Bij een heftige regenval is het huidige rioleringsysteem niet toereikend. Dat heeft vervelende gevolgen voor mens en natuur. Kelders lopen vol, of er vindt een overstort plaats van het riool op de singels, met vissterfte en stankoverlast tot gevolg.

Aanplant van groen kan een belangrijke rol spelen in het oplossen van het waterbergingsprobleem. Groen houdt water langer vast, waardoor de piekbelasting kleiner wordt, ook wordt een deel van het water door bomen en planten opgenomen of verdampt na verloop van tijd.

De aanwezigheid van groen kan ook op droge dagen het stadsklimaat gunstig beïnvloeden. Bomen en planten geven een aangename verkoeling op warme dagen en voorkomen uitdroging.

Voorstellen:

21. Daktuinen

Maak een subsidieregeling die het voor particulieren aantrekkelijk maakt om een daktuin aan te leggen.

22. Waterdoorlatende klinkers

Betegel de trottoirs met waterdoorlatend betonsteen en de wegen met zoab, zodat het water bij regen makkelijker weg kan lopen en bomen meer water krijgen.

23. Regenwater scheiden van riool

Koppel de regenwaterafvoer af van het riool en laat het water direct de grond in sijpelen, of vang het tijdelijk op.

24. Wadi's

Leg Wadi's aan: droge sloten, beplant met gras of biezten die bij hevige regenval vol water kunnen lopen.

25. Meer oppervlaktewater

Creëer waterberging niet in ondergrondse bunkers, maar in extra oppervlaktewater, zoals vijvers, singels en sloten. Dat maakt de stad aantrekkelijker en biedt extra ruimte voor groen.